

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.5.1.38>

**PODSTAWY PROCEDURALNE ZAANGAŻOWANIA SPECJALISTÓW LABORATORIÓW
BADAWCZYCH SYSTEMU PAŃSTWOWEJ SŁUŻBY UKRAINY DS. SYTUACJI
NADZWYCZAJNYCH JAKO SPECJALISTÓW DO UDZIAŁU W POSTĘPOWANIU
KARNYM W SPRAWACH POŻAROWYCH**

Dmytro Sereda

*pracownik naukowy Działu Badań, Statystyki Pożarów i Sytuacji Kryzysowych Ośrodka
Badawczo-Rozwojowego Ochrony Przeciwożarowej
Instytutu Administracji Publicznej i Badań Naukowych w zakresie Ochrony Cywilnej (Kijów, Ukraina)
ORCID ID: 0000-0002-9645-5864
e-mail: ndv4niipb@ukr.net*

Ruslan Klymas

*kierownik Działu Badań, Statystyki Pożarów i Sytuacji Kryzysowych Ośrodka
Badawczo-Rozwojowego Ochrony Przeciwożarowej
Instytutu Administracji Publicznej i Badań Naukowych w zakresie Ochrony Cywilnej (Kijów, Ukraina)
ORCID ID: 0000-0001-8570-6392*

Adnotacja. Przeanalizowano mechanizmy zaangażowania specjalistów laboratoriów badawczych systemu Państwowej Służby Ukrainy ds. Sytuacji Nadzwyczajnych do udziału w postępowaniu karnym w sprawach pożarowych. Wskazano na określenie statusu procesowego specjalisty. Zgodnie z wynikami analizy norm *Kodeksu Postępowania Karnego Ukrainy* ustalono podstawy ewentualnego zaangażowania specjalistów laboratoriów do udziału w postępowaniu karnym w sprawach pożarowych; podkreślono formy ich zaangażowania w celu zapewnienia bezpośredniej pomocy technicznej; do udzielania porad w sprawach wymagających odpowiedniej specjalistycznej wiedzy i umiejętności; do udzielania opinii w sprawach związanych z ich zakresem wiedzy podczas postępowania przygotowawczego w sprawie wykroczeń; do udzielania pisemnych wyjaśnień podczas badania dowodów w sądzie i korzystania ze specjalistycznej wiedzy.

Słowa kluczowe: specjalista, laboratoria badawcze, podstawy procesowe.

**PROCEDURAL GROUNDS FOR INVOLVEMENT OF EXPERTS RESEARCH
AND TESTING LABORATORIES OF THE SESU SYSTEM AS SPECIALISTS
TO PARTICIPATE IN CRIMINAL PROCEEDINGS IN FIRE AFFAIRS**

Dmytro Sereda

*Researcher of Research Department Fire & Emergency Statistics
of the Research Center for Fire Protection
Institute of Public Administration and Research in Civil Protection (Kyiv, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0002-9645-5864
e-mail: ndv4niipb@ukr.net*

Ruslan Klymas

*Head of Research Department Fire & Emergency Statistics
Research Center for Fire Protection of the
Institute of Public Administration and Research in Civil Protection (Kyiv, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0001-8570-6392*

Abstract. The mechanisms of involvement of specialists of research and testing laboratories of territorial bodies of the SESU in participation in criminal proceedings in fire cases are analyzed. Indicated on the determination of the procedural status of the specialist. Based on the results of the analysis of the norms of the Code of Criminal Procedure of Ukraine, the grounds for possible involvement of laboratory specialists as specialists in participation in criminal proceedings in fire cases have been determined; The forms of their involvement are identified (for the provision of direct technical assistance; for the provision of advice on issues requiring relevant special knowledge and skills; for the provision of conclusions on issues related to their field of knowledge during the pre-trial investigation of criminal offenses; for the provision of written inquiries, clarifications during the examination of evidence in court) and the use of special knowledge.

Key words: specialist, research and testing laboratories, procedural grounds for involvement.

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПІДСТАВИ ЗАЛУЧЕННЯ ФАХІВЦІВ ДОСЛІДНО-ВИПРОБУВАЛЬНИХ ЛАБОРАТОРІЙ СИСТЕМИ ДСНС ЯК СПЕЦІАЛІСТІВ ДО УЧАСТІ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ У СПРАВАХ ПО ПОЖЕЖАХ

Дмитро Серета

*науковий співробітник відділу досліджень, статистики пожеж та надзвичайних ситуацій науково-дослідного центру протипожежного захисту Інституту державного управління та наукових досліджень із цивільного захисту (Київ, Україна)
ORCID ID: 0000-0002-9645-5864
e-mail: ndv4niipb@ukr.net*

Руслан Климась

*начальник відділу досліджень, статистики пожеж та надзвичайних ситуацій Науково-дослідного центру протипожежного захисту Інституту державного управління та наукових досліджень із цивільного захисту (Київ, Україна)
ORCID ID: 0000-0001-8570-6392*

Анотація. Проаналізовано механізми залучення спеціалістів дослідно-випробувальних лабораторій територіальних органів ДСНС до участі в кримінальному провадженні у справах по пожежах. Акцентовано на визначенні процесуального статусу спеціаліста. За результатами аналізу норм *Кримінального процесуального кодексу України* визначено підстави можливого залучення фахівців лабораторій як спеціалістів до участі в кримінальному провадженні у справах по пожежах; виокремлено форми їх залучення (для надання безпосередньої технічної допомоги; для надання консультацій із питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок; для надання висновків із питань, що належать до сфери їхніх знань, під час досудового розслідування кримінальних проступків; для надання письмових роз'яснень під час дослідження доказів у суді) та використання спеціальних знань.

Ключові слова: спеціаліст, дослідно-випробувальні лабораторії, процесуальні підстави залучення.

Вступ. Розслідування злочинів, пов'язаних із пожежами, нині неможливе без використання спеціальних знань. Тому для органу досудового розслідування (слідчого) важливе значення має допомога осіб, обізнаних у певній сфері знань. Їх участь під час кримінального провадження оптимізує роботу слідчого щодо виявлення, фіксації та вилучення предметів і матеріалів, необхідних для подальших досліджень. Це прискорює процес розкриття й розслідування кримінальних правопорушень, зокрема пов'язаних із пожежами.

Основна частина. Питаннями розслідування та дослідження пожеж, проведення пожежно-технічних експертиз і досліджень в Україні займаються слідчі Національної поліції, експерти-пожежотехніки науково-дослідних експертно-криміналістичних центрів Міністерства внутрішніх справ (далі – МВС), судові експерти науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції, спеціалісти підрозділів Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС).

З 2012 року, із набуттям чинності новим *Кримінальним процесуальним кодексом України* (далі – КПК України) (КПКУ, 2012) було змінено порядок залучення співробітників ДСНС, зокрема фахівців дослідно-випробувальних лабораторій територіальних органів ДСНС (далі – ДВЛ), до дослідження пожеж: по суті, органи ДСНС, що виконували функції дізнання у справах про пожежі, виявилися практично відстороненими від цього процесу.

Відповідно до покладених на них завдань (Положення ДСНС, 2015), підрозділи ДСНС беруть участь у розслідуванні пожеж, причин виникнення надзвичайних ситуацій та невиконання запобіжних заходів, а також проведенні оцінки дій органів управління і сил щодо організації та проведенні ними рятувальних і інших невідкладних робіт.

Разом із тим, відповідно до ч. 2 ст. 38 «Орган досудового розслідування» КПК України (КПКУ, 2012), досудове розслідування здійснюють слідчі органу досудового розслідування одноособово або слідчою групою. Тією ж статтею визначено перелік органів досудового розслідування, до яких входять підрозділ детективів, внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України та слідчі підрозділи, які своєю чергою включають органи Національної поліції, органи безпеки, органи, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, органи Державного бюро розслідувань.

Таким чином, кримінальні правопорушення, пов'язані з пожежами, розслідуються слідчими Національної поліції України. Своєю чергою з метою всебічного, повного і неупередженого дослідження обставин кримінального правопорушення слідчі Національної поліції для встановлення причин виникнення пожеж, а також обставин та умов, що сприяли їх виникненню, можуть залучати підрозділи територіальних органів ДСНС.

Що ж отримуємо на практиці? У процесі провадження кримінальних правопорушень із метою з'ясування певних обставин вчинених злочинів, що потребують спеціальних знань, зокрема щодо дотримання законодавства у сфері пожежної безпеки, слідчі звертаються до інспекторського складу органів та підрозділів державного нагляду (контролю) ДСНС і ДВЛ. Проте в процесі реалізації цих звернень у практичній діяльності виникають певні труднощі, пов'язані з неповною правовою процесуальною регламентацією.

Таким чином, метою цієї статті є визначення підстав та умов залучення спеціалістів ДВЛ до участі в кримінальному провадженні у справах по пожежах.

Загалом над проблематикою залучення спеціалістів до розслідування кримінальних правопорушень працювали Ю.І. Азаров, П.Є. Антонюк, Р.С. Белкін, В.В. Ковальов, Р.В. Климась, В.Є. Конової, А.М. Лазебний, Є.Д. Лук'янчиков, В.М. Махов, Н.В. Павлова, Є.О. Рафальський, Б.В. Романюк, М.Я. Сегай, В.О. Яремчук.

Зокрема, в Ю.І. Азаров і Є.О. Рафальський висвітлили питання особливостей взаємодії слідчих з експертами та спеціалістами (Азаров, Рафальський, 2014: 93). У працях, присвячених процесуальним аспектам залучення спеціалістів ДВЛ і використанню спеціальних знань у кримінальному провадженні, авторами розглянуто організаційні аспекти залучення органами досудового розслідування спеціалістів ДВЛ до участі в проведенні огляду місця події, пов'язаної з пожежею; наведено основні принципи їх взаємодії та зазначено, щодо взаємодія слідчого та спеціаліста ДВЛ на стадії огляду місця пожежі потребує подальшого удосконалення; звернуто увагу на те, що, окрім надання практичної допомоги слідчому в застосуванні технічних або інших засобів, спеціаліст може бути залучений для надання консультацій і висновків під час досудового розслідування, а також під час дослідження доказів у суді, що дозволяє стверджувати про процесуальний характер такої діяльності (Середа, Климась, 2020: 165, Лук'янчиков, 2020: 179). Окрім цього, досліджено безпосередньо проблематику залучення спеціалістів ДВЛ до дослідження й експертизи пожеж (Климась, 2020).

Сутності письмового пояснення спеціаліста у кримінальному провадженні присвячена праця П.Є. Антонюк, в якій авторка розкриває значення та роль письмового пояснення спеціаліста в кримінальному провадженні як відображення результатів застосування ним спеціальних знань і навичок у разі залучення до проведення процесуальних дій (Антонюк, 2020: 48). Також визначено місце письмового пояснення спеціаліста в системі процесуальних джерел доказів і запропоновано криміналістичні рекомендації суб'єктам розслідування з оформленню результатів залучення спеціалістів до проведення процесуальних дій у вигляді письмового пояснення спеціаліста.

Про зниження кількості пожеж, досліджених спеціалістами ДВЛ, впродовж останніх років свідчить їх динаміка, наведена на рисунку 1.

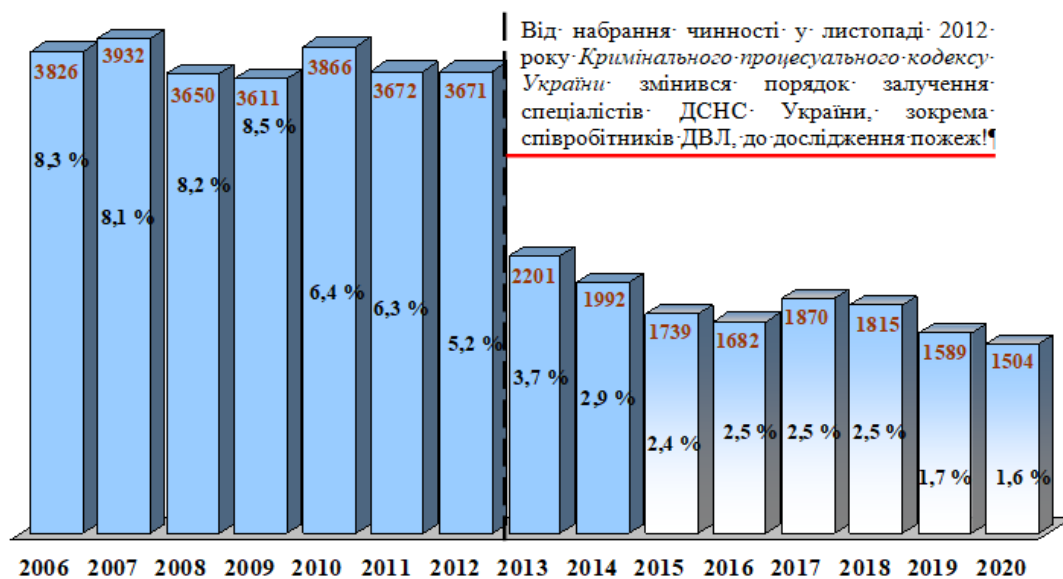

Рис. 1. Динаміка кількості пожеж, досліджених ДВЛ, та їх відсотків

Зазначимо, що кількість досліджених пожеж у 2015–2020 роках наведена без урахування даних ДВЛ Донецької та Луганської областей.

Причиною значного зниження кількості досліджених спеціалістами ДВЛ пожеж може бути відсутність норм кримінально-процесуального законодавства, що не містить загального (визначеного) порядку залучення спеціаліста до кримінального провадження, а лише визначає, хто є спеціалістом, для чого він залучається, його права та обов'язки. При цьому у зв'язку з відсутністю в КПКУ визначеного порядку залучення спеціаліста це питання залишається невирішеним. Наприклад, на практиці сторона обвинувачення здійснює залучення спеціалістів ДВЛ за письмовим зверненням і подальшим його погодженням із керівником територіального органу ДСНС. Оскільки КПК України не містить положень, що визначають такий порядок залучення спеціаліста, тому залишаються невирішеними питання щодо обов'язковості виділення спеціалістів, визначення строків, упродовж яких вони виділяються, а також на який саме строк. Особливо це актуально в контексті змін до КПК України, внесених Законом України від 03.10.2017 р. № 2147-VIII «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих

актів», відповідно до яких строк досудового розслідування обчислюється з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ч. 1 ст. 219 «Строки досудового розслідування» (КПКУ, 2012)).

Прийнятий Головним слідчим управлінням Національної поліції з метою вдосконалення організації взаємодії посадових осіб Національної поліції, ДСНС та Експертної служби МВС на місці пожежі Наказ МВС від 24.07.2017 р. № 621 (Порядок..., 2017), відповідно до якого територіальні органи ДСНС залучаються для встановлення причин виникнення пожеж, а також обставин та умов, що сприяли їх виникненню, а посадові особи ДСНС виступають як спеціалісти, лише частково вирішив питання залучення спеціалістів ДСНС до дослідження пожеж і встановлення причин їх виникнення. Водночас «Порядок спільних дій Національної поліції України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень та інших подій, пов'язаних із пожежами» (Порядок..., 2017) встановлює критерії, за якими слідчі мають залучати спеціалістів ДВЛ до дослідження пожеж, а саме: до участі в огляді місця події, фіксації обстановки на місці пожежі, проведення пожежно-технічних досліджень (експертизи) та встановлення обставин і причин виникнення пожежі (Климась, 2018: 26).

Такими критеріями є:

- пожежі, внаслідок яких загинуло три і більше або постраждало 5 і більше осіб;
- пожежі із загибеллю або травмуванням людей на підприємствах, установах, в організаціях, закладах;
- пожежі, площа яких становить 1000 м² та більше; орієнтовні збитки внаслідок пожежі становлять 10 000 і більше неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- наявна інша необхідність залучення за рішенням слідчого.

Загалом дослідження пожеж здійснюється з метою: встановлення осередків пожеж, джерел і технічних причин їх виникнення; визначення умов і обставин, що сприяли виникненню горіння, його розвитку та спричинили тяжкі наслідки; визначення поведінки будівельних конструкцій, виробів і матеріалів під час пожежі; визначення технічного стану й ефективності роботи автоматичних засобів виявлення, оповіщення та гасіння пожеж, систем димовидалення і водопостачання, вогнегасників та інших засобів пожежогасіння; визначення ефективності дій аварійно-рятувальних підрозділів і використання техніки під час гасіння пожеж; виявлення чинників, що спричинили загибель людей; узагальнення даних, отриманих за результатами дослідження пожеж, розроблення на їх основі інформаційних і методичних матеріалів, а також пропозицій щодо вдосконалення профілактичної роботи у сфері пожежної безпеки, засобів, прийомів і способів гасіння пожеж, зниження пожежної небезпеки виробництв та обладнання (Хом'як, 2010: 310).

Окремі підстави залучення спеціалістів містить *Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень* (Інструкція Мініюсту, 1998), що визначає основні завдання пожежно-технічної експертизи та те, що перед нею можуть ставитися й інші завдання, пов'язані з провадженням у справі про пожежу, для розв'язання яких необхідні спеціальні знання в галузі пожежної справи; також передбачено, що під час оформлення матеріалів для проведення експертизи орган чи особа, які її призначили, можуть залучати спеціалістів для відбирання зразків. Саме ці завдання можуть, маючи певний досвід, спеціальні знання та навички, вирішувати спеціалісти ДВЛ.

Ще одним підзаконним актом, що містить підстави для залучення спеціалістів до дослідження пожеж, є *Інструкція про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події* (Інструкція МВС, 2015), яка визначає порядок залучення спеціалістів на стадії досудового розслідування, а також їхні обов'язки та повноваження під час проведення огляду місця події.

Участь спеціаліста в проведенні досудового розслідування передбачена, насамперед, нормами КПК України (КПКУ, 2012). Визначаючи спеціаліста як учасника кримінального провадження, КПКУ значно розширює можливості використання слідчим спеціальних знань і навичок, адже в ст. 128¹ «Участь спеціаліста при проведенні слідчих дій» *Кримінально-процесуального кодексу України* 1960 р. йшлося лише про участь спеціаліста у проведенні слідчих дій, а вже відповідно до ст. 71 «Спеціаліст» чинного КПК України спеціаліст бере участь у кримінальному провадженні.

За визначенням кримінального провадження згідно з п. 10 ст. 3 «Визначення основних термінів Кодексу» (КПКУ, 2012) його складниками є:

- досудове розслідування;
- судове провадження;
- процесуальні дії у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність;

Проаналізувавши норми чинного КПК України (КПКУ, 2012), можна виокремити низку статей, за якими можливе залучення фахівців ДВЛ як спеціалістів до участі в кримінальному провадженні у справах по пожежах (рисунок 2):

- відповідно до ч. 1 ст. 71 «Спеціаліст» (КПКУ, 2012) спеціаліст під час досудового розслідування та судового розгляду залучається з метою надання консультацій і висновків;
- відповідно до ч. 2 ст. 71 «Спеціаліст» (КПКУ, 2012) спеціаліст залучається з метою надання безпосередньої технічної допомоги (фотографування, складання схем, планів, креслень, відбору зразків для проведення експертизи тощо), а також надання висновків у випадках, передбачених п. 7 ч. 4 цієї статті;

- відповідно до п. 7 ч. 4 ст. 71 «Спеціаліст» (КПКУ, 2012) спеціаліст має право надавати висновки з питань, що належать до сфери його знань, під час досудового розслідування кримінальних проступків;
- відповідно до п. 3 ч. 3 ст. 214 «Початок досудового розслідування» (КПКУ, 2012) для з'ясування обставин вчинення кримінального проступку до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань слідчим може бути отримано висновок спеціаліста;
- відповідно до ч. 3 ст. 237 «Огляд» (КПКУ, 2012) з метою одержання допомоги з питань, що потребують спеціальних знань, слідчий, прокурор для участі в огляді місця події, пов'язаної з пожежею, може запросити спеціалістів;
- відповідно до ч. 1 ст. 245 «Отримання зразків для експертизи» (КПКУ, 2012), якщо проведення експертизи доручено судом, відбирання зразків для її проведення здійснюється судом або за його дорученням залученим спеціалістом;
- відповідно до ч. 1 ст. 360 «Консультації та роз'яснення спеціаліста» (КПКУ, 2012) під час дослідження доказів суд має право скористатися усними консультаціями або письмовими роз'ясненнями спеціаліста, наданими на підставі його спеціальних знань.

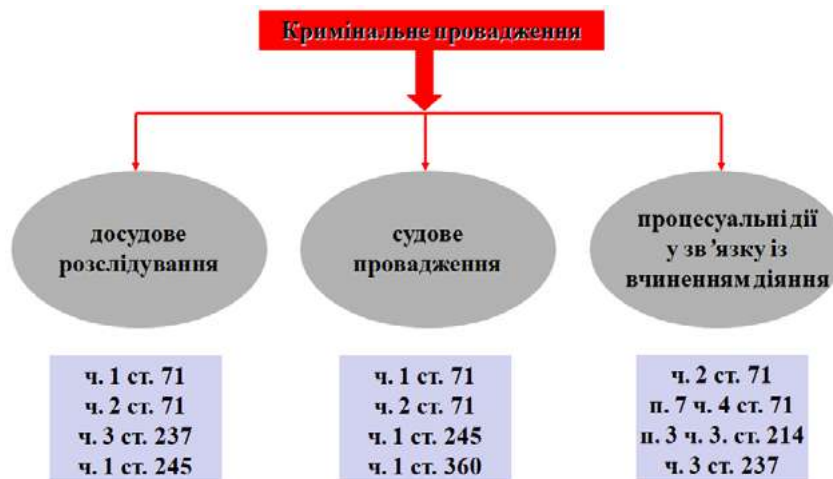

Рис. 2. Залучення спеціаліста до участі у кримінальному провадженні по пожежах

Узагальнюючи вищевикладене, можна виокремити форми залучення фахівців ДВЛ як спеціалістів до участі в кримінальному провадженні у справах по пожежах, що наведені на рисунку 3.

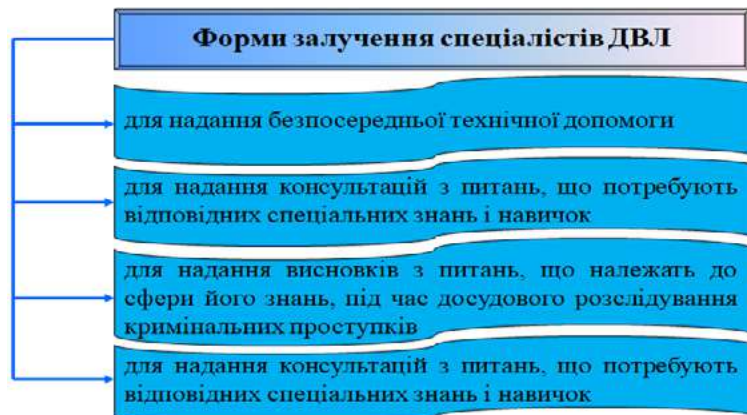

Рис. 3. Форми залучення спеціалістів ДВЛ до участі у кримінальному провадженні у справах по пожежах

Стосовно використання технічної допомоги спеціаліста, наприклад, Н.В. Павлова зазначає, що, незважаючи на *Кримінальний процесуальний кодекс України* (КПКУ, 2012), яким передбачено певне використання спеціальних знань шляхом залучення спеціаліста, де-факто форми використання спеціальних знань можуть виходити за межі процесуальних і набувати непроцесуального характеру (Павлова, 2019: 176). Так, під час проведення слідчих (розшукових) дій у нагоді слідчому стане технічна допомога спеціалістів, які, використовуючи сучасні технічні можливості фіксації доказової інформації, розвантажать і спрямують його зусилля на тактичну складову частину.

Окрім вчені також пропонують поділяти форми використання спеціальних знань на три групи (рисунок 4).

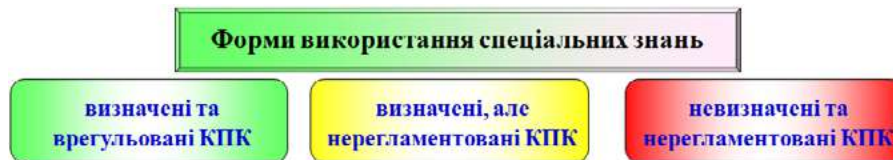

Рис. 4. Форми використання спеціальних знань спеціалістів

Для прикладу, до першої групи можна зарахувати процесуальну дію як участь в огляді місця події, запрошену слідчим чи прокурором із метою одержання допомоги з питань, що потребують спеціальних знань (ст. 237 (КПКУ, 2012)).

Звичайно, запропонований поділ не можна вважати категоричним. Водночас не викликає сумнівів і думка, що слідчий, спеціаліст та експерт є тими учасниками провадження, для яких використання спеціальних знань і навичок є професійним обов'язком.

Висновки. Правовими підставами залучення спеціалістів ДВЛ у кримінальний процес можна виділити кримінально-процесуальне законодавство, закони України, що регламентують діяльність правоохоронних органів, міжвідомчі та відомчі нормативно-правові акти.

Однак механізм залучення спеціалістів ДВЛ до кримінального провадження у справах по пожежах, націленого на сприяння у виявленні, закріпленні та вилученні доказової інформації в кримінально-процесуальному законодавстві України, потребує подальшого вдосконалення. Проблемні питання, що виникають під час використання спеціальних знань, мають бути вирішені найближчим часом. Це дозволить ефективніше використовувати можливості процесуальних дій, підвищити їх цінність і доказове значення.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2013. № 9-13. Ст. 88.
2. Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 р. № 1052. *Офіційний вісник України*. 2015. № 102. Ст. 3514.
3. Азаров Ю.І., Рафальський Є.О. Особливості взаємодії слідчого з експертом (спеціалістом) на початковому етапі досудового розслідування. *Науковий юридичний журнал: Юридична наука*. 2014. № 10. С. 87–96.
4. Серета Д.В., Климась Р.В. Процесуальні аспекти залучення спеціалістів дослідно-випробувальних лабораторій територіальних органів ДСНС до участі в огляді місця події, пов'язаної з пожежею. *Науковий журнал: Південноукраїнський правничий часопис*. 2020. № 1. С. 165–167. DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2020.1.34>.
5. Лук'янчиков Є.Д. Використання спеціальних знань у кримінальному провадженні. *Актуальні проблеми юридичної науки та практики в XXI столітті* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука. Рівне : Видавничий центр «Гельветика», 2020. Ч. 2. С. 176–180.
6. Климась Р.В. Проблемні питання залучення спеціалістів дослідно-випробувальних лабораторій ДСНС до дослідження пожеж і проведення експертиз по ним. *Актуальні проблеми юридичної науки та практики в XXI столітті* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука. Рівне : Видавничий центр «Гельветика», 2020. Ч. 2. С. 172–176.
7. Антонюк П.Є. Щодо сутності письмового пояснення спеціаліста у кримінальному провадженні. *Актуальні питання судової експертології, криміналістики та кримінального процесу* : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. / за заг. ред. О.Г. Рувіна, Н.В. Нестор; уклад. О.І. Жеребко, В.П. Колонюк, О.О. Садченко, О.В. Юдіна. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. С. 47–49.
8. Про затвердження Порядку спільних дій Національної поліції України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень та інших подій, пов'язаних з пожежами : Наказ МВС України від 24 липня 2017 р. № 621 (zareєстрований у Мін'юсті 14.08.2017 р. за № 998/30866). *Офіційний вісник України*. 2017. № 72. Ст. 2216.
9. Климась Р.В. Запровадження критеріїв дослідження пожеж дослідно-випробувальними лабораторіями. *Запобігання надзвичайним ситуаціям і їх ліквідація* : матеріали науково-практичного семінару. Харків : НУЦЗ України, 2018. С. 24–26.
10. Хом'як Я.І., Скоробагатько Т.М., Климась Р.В. Організація діяльності дослідно-випробувальних лабораторій територіальних органів управління МНС з дослідження пожеж. *Судова експертиза. Сучасний стан та перспективи розвитку* : тези доповідей. Київ : Міністерство юстиції України, 2010. С. 309–311.
11. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : Наказ Мін'юсту від 8 жовтня 1998 р. № 53/5 (zareєстрований у Мін'юсті 03.11.1998 р. за № 705/3145). *Офіційний вісник України*. 1998. № 46. Ст. 1715.
12. «Про затвердження Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події : Наказ МВС України від 3 листопада 2015 р. № 1339 (zareєстрований у Мін'юсті 06.11.2015 р. за № 1392/27837). *Офіційний вісник України*. 2015. № 92. Ст. 337.

13. Павлова Н.В. Щодо використання технічної допомоги спеціаліста під час проведення досудового розслідування. *Актуальні питання судової експертизи і криміналістики* : збірник матеріалів міжнарод. наук.-практ. конф., присвяченої 150-річчю з дня народження Засл. проф. М.С. Бокаріуса. Харків : ХНДІСЕ, 2019. С. 175–176.

References:

1. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy (2012, April, 13). [Code of Criminal Procedure of Ukraine]. № 4651-VI. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*. 2013, № 9-13, art. 88 [in Ukrainian].
2. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy (2015, December, 16) № 1052 «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Derzhavnu sluzhbu Ukrainy z nadzvychainykh sytuatsii» [On approval of the Regulations on the Civil Service of Ukraine for Emergencies]. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, 2015, № 102, art. 3514 [in Ukrainian].
3. Azarov Yu.I., Rafalskyi Ye.O. (2014). Osoblyvosti vzaiemodii slidchoho z ekspertom (spetsialistom) na pochatkovomu etapi dosudovoho rozsliduvannia [Features of the investigator's interaction with the expert (specialist) at the initial stage of the pre-trial investigation]. *Naukovyi yurydychnyi zhurnal: Yurydychna nauka*. Kyiv: (10), pp. 87–96 [in Ukrainian].
4. Sereda D.V., Klymas R.V. (2020). Protseualni aspekty zaluchennia spetsialistiv doslidno-vyprobuvalnykh laboratorii terytorialnykh orhaniv DSNS do uchasti v ohliadi mistsia podii, poviazanoi z pozhezheiu Procedural aspects of involvement of specialists of research and testing laboratories of territorial bodies of the State Service of Ukraine for Emergencies to participate in the inspection of the scene related to the fire]. *Naukovyi zhurnal: Pivdenoukrainskyi pravnychi chasopys*. Odesa: (1), pp. 165–167. DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2020.1.34>. [in Ukrainian].
5. Lukianchykov Ye.D. (2020). Vykorystannia spetsialnykh znan u kryminalnomu provadzhenni [Use of special knowledge in criminal proceedings]. *Aktualni problemy yurydychnoi nauky ta praktyky v XXI stolitti: materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. Mizhnarodnyi ekonomiko-humanitarnyi universytet imeni akademika Stepana Demianchuka. Rivne : Vydavnychiy tsentr «Helvetyka» (2), pp. 176–180 [in Ukrainian].
6. Klymas R.V. (2020). Problemni pytannia zaluchennia spetsialistiv doslidno-vyprobuvalnykh laboratorii DSNS do doslidzhennia pozhezhi i provedennia ekspertyz po nym [Problematic issues of involvement of specialists of research and testing laboratories of the State Service of Ukraine for Emergencies in the study of fires and conducting examinations on them]. *Aktualni problemy yurydychnoi nauky ta praktyky v XXI stolitti: materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. Mizhnarodnyi ekonomiko-humanitarnyi universytet imeni akademika Stepana Demianchuka. Rivne : Vydavnychiy tsentr «Helvetyka» (2), pp. 172–176 [in Ukrainian].
7. Antonyuk P.Ye. (2020). Shhodo sutnosti pismovogo poynasennya specialista u kryminalnomu provadzhenni [Regarding the essence of the written explanation of the specialist in criminal proceedings]. *Aktualni pytannia sudovoi ekspertolohiyi, kryminalistyky ta kryminalnogo procesu: materialy II mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. Kyiv: Vydavnytstvo «Lira-K», pp. 47–49 [in Ukrainian].
8. Nakaz MVS (2017, July, 24) № 621 «Pro zatverdzhennia Poriadku spilnykh dii Natsionalnoi politsii Ukrainy, Derzhavnoi sluzhby Ukrainy z nadzvychainykh sytuatsii ta Ekspertnoi sluzhby Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy pid chas provedennia ohliadu mistsia pozhezhi, vyavlennia, prypynennia, poperedzhennia ta rozsliduvannia kryminalnykh pravoporushen ta inshykh podii, poviazanykh z pozhezhamy» [On approval of the Procedure for joint actions of the National Police of Ukraine, the State Emergency Service of Ukraine and the Expert Service of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine during the inspection of the fire, detection, termination, prevention and investigation of criminal offenses and other events related to fires]. (zareiestrovanyi v Miniusti 14.08.2017 za № 998/30866). *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, 2017, № 72, art. 2216 [in Ukrainian].
9. Klymas R.V. (2018). Zaprovadzhennia kryteriiv doslidzhennia pozhezhi doslidno-vyprobuvalnymy laboratoriiamy [Introduction of criteria for research of fires by research and testing laboratories]. *Zapobihannia nadzvychainym sytuatsiiam i yikh likvidatsiia* : materialy naukovo-praktychnoho seminaru. Kharkiv: NUTsZ Ukrainy, pp. 24–26 [in Ukrainian].
10. Khomiak Ya.I., Skorobahatko T.M., Klymas R.V. (2010). Orhanizatsiia diialnosti doslidno-vyprobuvalnykh laboratorii terytorialnykh orhaniv upravlinnia MNS z doslidzhennia pozhezhi [Organization of activity of research and testing laboratories of territorial bodies of management of the Ministry of Emergencies of Ukraine on research of fires]. *Sudova ekspertyza. Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku: Tezy dopovidei*. Kyiv : Ministerstvo yustytisii Ukrainy, pp. 309–311 [in Ukrainian].
11. Nakaz Miniustu (1998, October, 08) № 53/5 «Pro zatverdzhennia Instruksii pro pryznachennia ta provedennia sudovykh ekspertyz ta ekspertnykh doslidzen ta Naukovo-metodychnykh rekomendatsii z pytan pidgotovky ta pryznachennia sudovykh ekspertyz ta ekspertnykh doslidzen» [About the statement of the Instruction on appointment and carrying out of forensic examinations and expert researches and Scientific and methodical recommendations concerning preparation and appointment of forensic examinations and expert researches]. (zareiestrovanyi v Miniusti 03.11.1998 za № 705/3145). *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, 1998, № 46, art. 1715 [in Ukrainian].
12. Nakaz MVS (2015, November, 03) № 1339 «Pro zatverdzhennia Instruksii pro poriadok zaluchennia pratsivnykiv orhaniv dosudovoho rozsliduvannia politsii ta Ekspertnoi sluzhby Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy yak spetsialistiv dlia uchasti v provedenni ohliadu mistsia podii» [About the statement of the Instruction on the procedure for involvement of employees of bodies of pre-judicial investigation of police and Expert service of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine as experts for participation in carrying out inspection of a scene] (zareiestrovanyi v Miniusti Ukrainy 06.11.2015 za № 1392/27837). *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, 2015, № 92, art. 337 [in Ukrainian].
13. Pavlova N.V. (2019). Shhodo vykorystannia tekhnichnoi dopomogy specialista pid chas provedennia dosudovoho rozsliduvannia [Regarding the use of technical assistance of a specialist during the pre-trial investigation]. *Aktualni pytannia sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky* : materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii. Kharkiv: KhNDISE, pp. 175–176 [in Ukrainian].